

ՊԱՏԳԱՄԱԽՈՐԻ ՄԸ Յ ՈՒՇԱՏԵՏՐԷՆ

(Շար. 1)

23 Յունիս. — Խրիմեան սեղանին վրայ ըսաւ՝ «Եթէ այս դործը չյաջողի, այն ատեն Ղիտեմ ինչ պիտի ընեմ եւ ըսեմ, իրենց խելքին հաւանեցան եւ մեր խօսքը բանի տեղ չդրին : »

— Ի՞նչ է խօսքդ որ բանի տեղ դնել չեն ուզեր, հարցուցի :

Ի սկզբան չուզեց ըսել, բայց երբ պնդեցի ըսաւ :

— «Ես առաջին օրէն երեք բան առաջարկեցի. ա. Մածուկ բան չընել, այլ յայտնի. բ. այս դործին 10,000 ռսկի յատկացնել, եւ գ. բոլոր առաջնորդները Պոլիս հրաւիրել եւ անոնց խորհրդով դործել. »

— «Երկուքին համար իրաւունք չունիս, ըսի. մոռցեր ես Պոլիսը. միթէ կարելի՞ էր այս աշխատութիւնը չծածկել թրքէն, առաջնորդները ժողովելով ի՞նչ արդիւնք պիտի ունենայինք, եւ միթէ կարելի՞ էր զանոնք Պոլիս բերել երբ այն գէշ օրերուն մէջ ամէն մէկը իր հօտին քով պէտք էին : »

— «Այո՛, ըսաւ, դուք Պոլսեցիքդ դաւառացիները մարդու տեղ չէք դնել. առաջնորդները հիմա ի՞նչ կ'ընեն որ անոնց ներկայութիւնը այնչափ հարկաւոր ըլլայ : »

— «Հայրիկ, ըսի, այդ գաղափարը շատ անգամ կը կրկնես, իբր թէ Պոլսեցին զդաւառացին մարդու տեղ չենք դնել, այդ շատ սխալ է եւ նոյն իսկ վտանգաւոր ու ասպագային կը սպառնայ. այդ կարգի խորութեան գաղափարներդ այս օրէն սերմանելը լաւ հետեւանքներ չունենալը. հարկաւ ամէն մարդ աստիճանաբար դիմէ, ով որ շատ ուսած է, շատ մարդ կը տեսնէ ու շատ մարդ կը լսէ ու խելք ալ ունի, հաւաքելի գիտէ եւ պէտք է որ յարգուի այն. նոյն իսկ Պոլսոյ մէջ ամենքը հաւատարմ են. ես կը խօսատուանիմ որ զմեզ այժմ առաջնորդողները ինչ աւելի հմուտ են քաղաքական կենաց եւ ես պէտք է հետեւիմ անոնց, բաւական է որ տեսնեմ եւ գիտնամ թէ ազգին օգտակար է անոնց ընթացքը. իսկ եթէ առաջնորդները այնչափ հարկաւոր չեն, ինչո՞ւ

այսքան հոգ կ'առնինք իրենց համար, հարկ է այն ատեն վերցնել. սակայն ես կը կարծեմ որ ժողովուրդը անոնց ներկայութեան օգուտ կը քաղէ եւ ոչ ոք կ'անէ. այսպիսի ժամանակի մէջ եթէ անոնք հեռանան, հետեւանքը գէշ կ'ըլլայ, թող որ անոնց ամենէն ալ պէտք եւ զած լոյսը առնելու յուսալ տեղի չունի. Պոլսոյ մէջ առաջնորդ եղող եւ դաւառները լաւ ճանչցող եկեղեցականներ կան, ահա դուն, ահա պատրիարքը եւ ութ-տաս ալ եպիսկոպոսներ ձեզի հետ ստորագրեցին այս դործին թղթերը : Իսկ զրամի մասին ըսածդ իրաւացի է. երբ ալ ըսի ի սկզբան թէ զրամ պէտք է եւ զրամով շատ դիւրութիւններ կրնայինք ունենալ, բայց աղքատազգ մ'ենք, այսօր այնչափը կրցաւ ընել, ասոր ալ գոհ ըլլալու է : »

Ու խնդիրը փակուեցաւ :

— Կորչաքոֆէն ունկնդրութիւն խնդրելու գիր դրուեցաւ :

24 Յունիս, — Կորչաքոֆի այցելութեան գացին ժամը 1 ին եւ ժամը 4 ին ալ կայսրուհւոյն ներկայացան :

Երեկոյն, Նարպէյ եւ Չերազ երեկոյթին գացին, եւ հրահանգ տուի Չերազի որ Վատինկութնի ըսէ թէ պատրիարքը շնորհակալութիւն եւն հեռագրած է. տեսնել նաեւ Պիզմարքը, Սոլդպէրին եւ Շուվալոֆը եւ ունկնդրութիւն խնդրել Պիզմարքի համար՝ Պիւլօէն :

«Յայմը» ի թղթակիցները տեսել անհաճոյ յագուածին համար, եւ մասնաւորաբար նարպէյը առանձին չթողուլ :

— Եկան եւ միայն Շուվալոֆին յաջողեր են. Քարաթոտորիէն ալ Նարպէյ ունկնդրութիւն խնդրել է :

25 Յունիս. — Խրիմեան Շուվալոֆի երթալ չուզեր առարկելով թէ ինք կուռքի նման կը նստի եւ իրենք կը խօսին, ու իրմէ առնել խօսիլ կամ իրեն հասկցնել չունին : «Երեք ամիս է որ այս բանը կ'ըլլայ, կ'ըսէ, եւ քանի որ նշանակութիւն մը չունիմ, ինչո՞ւ գամ, կարելի է ես կարեւոր խորհուրդ մ'ունիմ, կամ հարցման մը, խնդրոյ մը վրայ լաւ պատասխան մը պատրաստած եմ : » Չերազ կ'ըսէ թէ տեսակցութիւնները այնչափ կարճ եւ աճապարանօք կ'ըլլան որ ժամանակ չմնար թարգմանելու եւ իրմէ պատասխան առնելով հաղորդելու. ինքը միշտ յանուն իւր կը խօսի եւ կը զգայ թէ բնաւ անոր պատկառանաց վնաս մը չըլլար :

ՍՏԵՓՍ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ

(Շարունակելի)